

Birkenes kommune

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2019-2022

– Sammen mot vold gjennom tidlig innsats og nytenkning –

Birkenes kommune

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn	2
1.1 Koordinering og ansvar	2
1.2 Formål.....	2
1.3 Måloppnåelse 2014-2017.....	2
2. Forebyggende arbeid mot vold	2
2.1 Avdekke volden så tidlig som mulig	2
2.2 Nå fram til de voldsutsatte som i dag ikke kontakter hjelpeapparatet	3
2.3 Helhetlig tilbud til voldsutsatte og voldsutøvere	3
2.4 Kostnader	3
3. Vold i nære relasjoner – hva er dét?	3
3.1 Begrepsavklaring	3
3.1.1 Vold	3
3.1.2 Nær relasjon	3
3.1.3 Hjelpeapparat.....	4
3.1.4 Tiltakskjede.....	4
3.1.5 Vold i nære relasjoner	4
3.2 Ulike former for vold og overgrep.....	4
3.2.1 Fysisk vold.....	4
3.2.2 Psykisk vold	4
3.2.3 Seksuelle overgrep	5
3.2.4 Latent vold.....	5
3.2.5 Omsorgssvikt	5
3.2.6 Økonomiske overgrep	5
3.2.7 Materielle overgrep	5
3.2.8 Nettovergrep/digital vold.....	5
3.2.9 Negativ sosial kontroll	5
3.2.10 Tvangsekteskap	5
3.2.11 Kjønnsslemlestelse.....	6
3.2.12 Æresrelatert vold.....	6
3.2.13 Seksuelle overgrep	6
4. Målgrupper og situasjonsbeskrivelse	6
4.1 Kvinner mest utsatt	6
4.2 Vold mot barn.....	6
4.3 Vold mot eldre.....	7

4.4 Vold mot mennesker med nedsatt funksjonsevne	7
5. Hvem er voldsutøveren?	7
6. Statistikk	8
6.1 Tall fra politiet i Agder	8
6.2 Tall fra krisesentrene i Kristiansand og Arendal i 2017	8
❓ Vest-Agder krisesenter	8
❓ Østre Agder krisesenter	Feil! Bokmerke er ikke definert.
7. Ansvar, plikter og rettigheter	8
7.1 Opplysningsplikt til barnevernet	8
7.2 Mistanke om vold mot andre grupper	8
7.3 Melding til politiet	9
7.4 Politiets ansvar	9
7.5 Bistand av advokat	9
8. Involverte tjenester	9
8.1 Kommunale tjenester	9
8.2 Andre tjenester	10
8.3 Nyttig kontaktinformasjon	10
9.0 TILTAKSPLAN 2019-2022	11
10. Henvisninger	14
10.1 Faglitteratur	14
10.2 Rapporter	15
10.3 Relevante dokumenter, lover og forskrifter	15
10.4 Aktuelle nettsider	15

1. Bakgrunn

I innsatsen for å bekjempe vold i nære relasjoner har SLT styringsgruppe i Birkenes kommune nedsatt en arbeidsgruppe som har utarbeidet en handlingsplan og en veileder. Handlingsplanen og veilederen skal bidra til at kommunale instanser samarbeider om å bekjempe vold i nære relasjoner. Handlingsplanen skal gjenspeile en helhetlig tankegang rundt problemet vold i nære relasjoner. Det innebærer at både voldsutsatte og voldsutøver vil være målgruppe for planen. Planen omfatter hele aldersaspekteret fra 0 til 100 år, men har et ekstra fokus på barn og unge.

Dette dokumentet er en rullering av tilsvarende handlingsplan for 2014-2017.

I Rusmiddelpolitisk handlingsplan for Birkenes kommune slås det fast at forekomsten av vold øker med rus. Det er derfor viktig at handlingsplanen mot vold i nære relasjoner ses i sammenheng med Rusmiddelpolitisk handlingsplan.

1.1 Koordinering og ansvar

Det overordna ansvaret for gjennomføring og evaluering ligger hos rådmannens ledergruppe (RLG). Arbeidsgruppa og tjenestesjef evaluerer handlingsplanen hvert år og rapporterer til RLG. Rapporten skal inneholde oppsummering av arbeidet, evt. statistikker og nye retningslinjer.

Enhetsledere har ansvar for å sikre gjennomføring av tiltakene i egen enhet. Enhetsledere har ansvaret for at det karlegges kompetansebehov blant de ansatte og skal fremme forslag om tiltak som krever det, inni i kommunens handling og økonomiplan.

1.2 Formål

Birkenes kommune skal ha tjenester som forebygger, avdekker og følger opp de som er utsatt for vold i nære relasjoner. Rett tjeneste til rett tid. Tjenestene skal preges av godt samarbeid mellom de ulike tjenester i kommunen. Barn og sårbare mennesker som ikke selv kan si fra om behovet for hjelp, skal i størst mulig grad fanges opp av våre tjenester.

Det skal være enkelt for ansatte og innbyggere i kommunen å få kontakt med rett instans. Dette skal sikres ved at ansatte i Birkenes kommune har god kompetanse på forebygge, avdekke og følge opp vold i nære relasjoner.

1.3 Måloppnåelse 2014-2017

Planen har vært et arbeidsdokument for alle instanser i kommunen i planperioden 2014-2017. Flere tiltak er gjennomført eller påbegynt og noen er aktuelle enda. Tiltak som skal videreføres er synliggjort i tiltaksplanen.

2. Forebyggende arbeid mot vold

Forebyggende arbeid mot vold i nære relasjoner kan inndeles i fire satsingsområder: Informasjon – avdekking – akutttiltak – nyetablering

2.1 Avdekke volden så tidlig som mulig

Sentrale aktører vil være helsestasjon, helsearbeidere, lege/tannlege, skole, barnehage, hjemmesykepleie, sykehjemsansatte, psykisk helse og rus, barneverntjeneste og politi.

2.2 Nå fram til de voldsutsatte som i dag ikke kontakter hjelpeapparatet

Virkemiddel vil være å implementere veilederen «Fra bekymring til handling», etablere samarbeid med andre offentlige aktører som krisesenter og namsmann, samt økt fokus på flyktninger, eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

2.3 Helhetlig tilbud til voldsutsatte og voldsutøvere

I tillegg til ordinære helsetjenester vil virkemidlene være veilederen «Fra bekymring til handling», sikre muligheten for avdekking, tverrfaglig råd, Brøset-modellen, sinnemestring, oppretting av tverrfaglig team for å hjelpe voldsutsatte som bryter ut av en voldelig relasjon til å etablere seg på nytt, samt øke kompetansen hos de ansatte.

2.4 Kostnader

De fleste tiltakene i handlingsplanen er ment å inngå i ordinær drift. Noen tiltak vil bli dekket av prosjektmidler knyttet til implementering av veilederen «Fra bekymring til handling». Noen tiltak krever ekstra ressurser.

3. Vold i nære relasjoner – hva er dét?

3.1 Begrepsavklaring

3.1.1 Vold

«Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom denne handling skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil» (Per Isdal, 2000)

Volden har mange ansikter, som fysisk vold, psykisk vold, seksuell vold, materiell vold, latent vold, økonomisk vold, eller vitne til vold.

Fravær av handlinger eller feil handlinger i forbindelse med omsorg for pleietrengende yngre eller eldre voksne som fører til sviktende ivaretagelse av personens fysiske behov samt behov for stimulering, oppfølging og beskyttelse.

Strukturell vold er et begrep og en teori som ble introdusert av Johan Galtung i artikkelen «Violence, Peace and Peace Research» i 1969.^[1] Den beskriver en form for vold hvor sosiale strukturer eller sosiale institusjoner skader mennesker gjennom å forhindre at deres grunnleggende behov oppfylles.

3.1.2 Nær relasjon

I straffeloven av 2005 §282 defineres nære relasjoner som «nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer, nåværende eller tidligere ektefelles eller samboers slektning i rett nedadstigende linje, slektning i rett oppadstigende linje, noen i sin husstand eller noen i sin omsorg». Det vil si at nære relasjoner også omfatter søsken, barn, foreldre, besteforeldre og barnebarn. «Nære relasjoner» er utvidet til å gjelde ansatte ved sykehjem og hjemmesykepleie, verger eller andre tillitspersoner for eldre og/eller uføre som er avhengige av hjelp fra det offentlige hjelpeapparatet.

3.1.3 Hjelpeapparat

Det finnes ingen klar definisjon på hva et hjelpeapparat er. I denne planen menes offentlige tjenester voldsutsatte kan henvende seg til for å få hjelp til å komme seg bort fra vold i nær relasjon.

3.1.4 Tiltakskjede

Tiltakskjedefaget relateres til et prinsipp hvor det forutsettes at tjenesteapparatet har rutiner for når, på hvilken måte og hvem som har ansvar overfor brukeren ved overføring fra et helsetjenestnivå til et annet. I tillegg ligger i dette at det finnes rutiner for tverrfaglig og tverretattlig samordning på samme nivå. Dette gjelder både på individ- og systemnivå. (regjeringen.no/dokument/rapporter og planer)

3.1.5 Vold i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner omfatter ulike former for vold og overgrep mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer, herunder barn som er vitne til volden. Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse faller også inn under begrepet. Vold i nære relasjoner innbefatter også mangel på handling/omsorgssvikt.

3.2 Ulike former for vold og overgrep

Vold i nære relasjoner kan foregå på ulike måter. Volden kan skje med ujevne mellomrom, eller den kan alltid være tilstede som en underliggende trussel. For mange som har levd i en relasjon med vold over tid, kan det være vanskelig å definere volden, da den er blitt en del av hverdagen.

Vold i nære relasjoner har ofte pågått over tid, og volden utøves på mange måter. I noen relasjoner skjer volden episodisk, gjerne knyttet til konflikter i parforholdet. Selv om det i slike relasjoner kan være lenge mellom hver voldsepisode, kan volden prege hele relasjonen. For det første vil den som er blitt utsatt for volden huske, ofte være redd og tilpasse seg for å forhindre ny vold (latent vold). For det andre kan dynamikken i relasjonen ofte bære preg av en «voldssyklus». I andre relasjoner gjennomsyrrer volden hverdagen, og tar form av både fysisk vold, sterk sosial kontroll, trusler og psykisk vold. Dette betegnes ofte som intimterrorisme. I begge tilfeller, men kanskje særlig sistnevnte, kan det være vanskelig for både den som utøver og den som blir utsatt å ta inn over seg omfanget av vold i relasjonen deres.

3.2.1 Fysisk vold

Fysisk vold er et vidt spekter som inkluderer handlinger som for eksempel holde fast, dytte, kvele, slå, sparke, skolde, lugge, klype, riste, slag med gjenstander eller våpen og drap.

3.2.2 Psykisk vold

Psykisk vold innebærer alle måter å skremme, krenke eller skade på som ikke er fysisk. Det kan være en måte å styre eller kontrollere andre på ved hjelp av språk eller handlinger. Psykisk vold kan handle om trusler, degraderende og ydmykende atferd, utskjelling, truende kroppsspråk, krenkende kritikk, sjalusi, isolering eller emosjonell vold.

3.2.3 Seksuelle overgrep

Seksuell vold kan dreie seg om krenkelser, trakassering eller press til å utføre handlinger av seksuell natur som sin egen vilje. Denne formen for vold er svært psykologisk nedbrytende, fordi den rammer oss i det mest private og sårbare.

3.2.4 Latent vold

Latent vold er vold som virker i kraft av sin mulighet. Det å ha opplevd vold gjør at den voldsutsatte vet at man kan bli utsatt for vold igjen. Voldsutøver kan da kontrollere den voldsutsattes atferd gjennom frykt for nye voldsepisoder.

3.2.5 Omsorgssvikt

Mangel på handling der det er nødvendig er omsorgssvikt og defineres som vold i nære relasjoner. Det handler om situasjoner som innebærer risiko for barnet og manglende evne hos den voksne til å møte barnets basale, emosjonelle, fysiske, psykiske og/eller medisinske behov. Det kan også dreie seg om mangel på tilsyn, slik at barnet kan skade seg, eller fravær av handlinger eller omsorgssvikt knyttet til at eldre ikke får den hjelp/omsorg de trenger

3.2.6 Økonomiske overgrep

Økonomisk vold er en form for vold som kan komme til uttrykk ved at voldsutøver for eksempel hindrer den utsattes rådighet over egen økonomi. Det kan være å nekte adgang til egne og felles kontoer slik at den voldsutsatte blir presset til å be om penger, det kan være å bli nektet egen inntekt gjennom å arbeide eller tvinges til å underskrive på lån. Konsekvensen er at den voldsutsatte blir økonomisk avhengig og underdanig.

3.2.7 Materielle overgrep

Handlinger mot gjenstander eller ting. Dette kan innebære å slå i vegger, slå inn dører eller vinduer, rasere og/eller knuse inventar eller rive i stykker klær. Dersom voldsutøveren har utøvd fysisk vold tidligere, kan dette oppleves som svært skremmende.

3.2.8 Nettovergrep/digital vold

Digital vold vil være når voldsutøver bruker digitale kommunikasjonsformer for å utøve andre typer vold, som psykisk vold, trusler eller kontroll. Digital vold kan også handle om hevnporno, utpressing, deling av intime bilder/informasjon, overvåking gjennom GPS, video/lydovervåking m.m. Det å kontrollere hva den andre gjør, er en viktig dimensjon av vold.

3.2.9 Negativ sosial kontroll

Negativ sosial kontroll kan forstås som oppsyn, press, trusler og tvang for å sikre seg at familiemedlemmer lever i tråd med gjeldende normer i gruppen eller familien. Kontrollen kan kjennetegnes ved at den er systematisk og bryter med menneskers rettigheter etter norsk lov og etter Barnekonvensjonen.

3.2.10 Tvangsekteskap

Tvangsekteskap er når en eller begge ektefeller ikke får velge fritt hvem de ønsker å inngå ekteskap med. At begge har fått mulighet til å påvirke valg av ektefelle, endrer ikke forståelsen av ekteskap under tvang, om alternativene ikke innebærer friheten til ikke å gifte seg.

3.2.11 Kjønnsmlestelse

Kvinnelig omskjæring er et skadelig og unødvendig inngrep i unge jenters og kvinners kropp. Kjønnsmlestelse betegner ulike inngrep hvor jenters ytre kjønnsdeler fjernes helt eller delvis eller påføres annen varig skade uten medisinsk begrunnelse.

3.2.12 Æresrelatert vold

Ære er i utgangspunktet noe positivt som handler om sosial anerkjennelse, selvrespekt og selvfølelse. Verdien varierer i ulike samfunn. Det er regler som spesifiserer hva som gir eller ikke gir ære. Brytes reglene, mistes æren. Æresrelatert vold handler om å gjenopprette tapt ære gjennom for eksempel å utsette familiemedlemmer for vold, gjennomføre tvangsekteskap, tvangssende familiemedlemmer til hjemlandet for å bo hos andre slektninger og/eller gå på koranskole.

3.2.13 Seksuelle overgrep

Seksuelle overgrep er i strafferettslig sammenheng seksuell/uanstendig atferd, seksuell handling eller seksuell omgang uten informert samtykke. Seksuelle overgrep omfatter fysisk og/eller psykisk krenkelse av en persons seksuelle integritet. Noen ganger er det opplagt at det dreier seg om overgrep, andre ganger er man i tvil. Du skal iverksette retningslinjene også ved tvil.

4. Målgrupper og situasjonsbeskrivelse

4.1 Kvinner mest utsatt

Vold som finner sted i nære relasjoner rammer særlig hardt. Omgivelser og relasjoner som skulle innebære trygghet og tillit preges av krenkelser, utrygghet og tillitsbrudd. Vold i nære relasjoner kan være alt fra enkelthendelser til langvarig og omfattende mishandling. Både menn og kvinner er voldsutøvere, og både kvinner og menn utsettes for vold. For mange dreier det seg om vedvarende psykisk og fysisk vold som del av et omfattende kontroll- og maktregime.

4.2 Vold mot barn

Vold og overgrep er en del av mange barns hverdag og oppvekst. Barn som utsettes for vold og overgrep vil kunne preges av disse erfaringene resten av livet. Det er stor risiko for at barn som eksponeres for vold blir utrygge og får redusert helse og livskvalitet også i voksen alder. Barndommen har også i seg selv egenverdi. Det er vårt ansvar å sørge for at barn vokser opp i gode og trygge omgivelser.

Nyere forskning viser at barn som utsettes for langvarig traumatisk stress kan påføres fysiologiske endringer i hjernen som følge av stadige «oversvømmelser» av stresshormoner. Voldsutsatte barn har forhøyet hvilepuls, de får ofte problemer med oppmerksomhet, uro og impuls kontroll som kan føre til dårlige skoleprestasjoner og dårlig sosial mestring.

Det er dokumentert at det er like skadelig for barns utvikling å være vitne til vold som det er selv å bli utsatt for vold. Barn som ser mor bli slått, lever med den samme redselen som om volden skulle ramme dem selv. Situasjonen påfører barnet et liv med angst, skam og hemmelighold. Omkring 40 % av barna som vokser opp som vitne til vold utvikler hjelpetrengende psykiske problemer i løpet av livet, mens 20 % av barna selv blir

voldsutøvere som voksne. En regner med at de fleste voldsutøvere selv har opplevd vold og overgrep i sin oppvekst. (NOVA-rapport 2007 – «Vold og overgrep mot barn og unge») Erfaringene så langt kan tyde på at økt oppmerksomhet rundt vold i nære relasjoner bidrar til at flere utsatte oppsøker hjelpeapparatet og politiet, samt bidrar til at berørte instanser i større utstrekning «ser» vold som utøves i hjemmene.

4.3 Vold mot eldre

Vold mot eldre kan være fysiske, psykiske, seksuelle og økonomiske overgrep eller omsorgssvikt. Det kan dreie seg om enkelthendelser, gjentatte handlinger og mangel på riktige handlinger, som i sin tur forårsaker skade, nød eller lidelse. Den som utøver volden, er ofte en den eldre har tillit til, er avhengig av eller er sterkt knyttet til. Vold og overgrep mot eldre skjer i alle lag av befolkningen og rammer begge kjønn. Nasjonalt kunnskapsenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) har gjennomført et kvalitativt studium om overgrep mot eldre i Norge. (Jonassen og Sandmoe 2012) Rapporten forteller at eldre skiller seg ut fra yngre mennesker som utsettes for vold ved at det er voksne barn heller enn partner/ektefelle som utsetter dem for overgrep.

Mange føler skyld og skam for det de utsettes for, eller de føler det er en privatsak og et familieanliggende som de ikke ønsker å snakke med andre om. Er overgriperen ens eget barn eller barnebarn, kan det være ekstra vanskelig å be om hjelp til å beskytte seg. De voksne barna har ofte rus- eller psykiske problemer, og vanskene begynner ofte i oppveksten. Mange utsatte ønsker også at den som utøver volden skal få hjelp. Andre kan være redde for at konsekvensen av å melde fra kan være at de blir isolerte eller at volden og overgrepene blir verre.

4.4 Vold mot mennesker med nedsatt funksjonsevne

Forskning viser at mennesker med funksjonsnedsettelse i større grad er utsatt for vold og overgrep i nære relasjoner enn andre, noe som blant annet har sammenheng med avhengighet av assistanse. Slik avhengighet kan skape en ulikeverdig maktrelasjon som medfører en særlig sårbarhet. Det kan også synes som om volden kan pågå over et lengre tidsrom.

5. Hvem er voldsutøveren?

Voldsutøveren finnes i alle samfunnslag, uavhengig av alder, kjønn og sosial status.

Vold utøves også av personer som har til oppgave å yte hjelp og omsorg. Det kan være vanlig at voldsutøveren bagatalliserer volden eller forklarer den med utenforliggende faktorer. Den viktigste drivkraften for den som utøver vold er å opprettholde makt og kontroll. Voldsutøveren trenger hjelp til å ta på seg ansvaret for volden og finne alternative strategier for å håndtere sitt sinne.

En utøver av partnervold vil, med 65 % prosent sannsynlighet, fortsette med voldskriminalitet dersom han/hun ikke mottar behandling.

Med behandling reduseres sannsynligheten for tilbakefall kun til 60 %. Forskningen finner altså ikke bevis for at den mest utbredte type gruppebehandling har effekt, eller at den er mer virkningsfull enn annen behandling. (Forsker Paul Johansson, 2010)

6. Statistikk

6.1 Tall fra politiet i Agder

- I 2016 ble 187 saker anmeldt etter straffelovens § 219 og 282/283, Mishandling i familieforhold. I 2017 var tallet økt til 202 saker.
- I 2016 ble 375 barn avhørt i tilrettelagt avhør (barneavhør) på Barnehuset. I 2017 var tallet økt til 440 barn.
- I 2013 var det 145 anmeldte forhold, og 175 barn ble avhørt.

(Kilde:file:///C:/Users/tyto/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/J3DUR1E5/str
asak-2017-agder.pdf)

6.2 Tall fra krisesentrene i Kristiansand 2018

- **Vest-Agder krisesenter - Antall overnattingsdøgn**

Kvinner	antall	3802
Menn	antall	154
Barn	antall	2584
Totalt	antall	6540

I 2018 var gjennomsnittlig botid 40 døgn for kvinner, 22 døgn for menn og 36 døgn for barn. Botiden sier noe om flere forhold, som trusselbilde, boligmarkede, økonomi, eget nettverk, sikkerhetstiltak og andre forhold. Det er viktig å merke seg at dette er gjennomsnittstall. Botiden kan variere fra ett døgn til mange måneder.

(Kilde: Årsrapport 2018 – Vest –Agder krisesenter)

7. Ansvar, plikter og rettigheter

7.1 Opplysningsplikt til barnevernet

Barneverntjenesten er gitt et særlig ansvar for å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. For å kunne ivareta dette ansvaret overfor barn som utsettes for vold i familien, er barneverntjenesten avhengig av å motta opplysninger fra andre som kjenner barnets situasjon.

Etter Barnevernloven § 6-4 har alle offentlig ansatte opplysningsplikt til barneverntjenesten. Plikten gjelder både i situasjoner hvor barneverntjenesten etterspør opplysninger som ledd i sin utredning av en sak etter barnevernloven (etter anmodning), men også i situasjoner hvor offentlig ansatte selv oppdager forhold som man mener barneverntjenesten bør undersøke (på eget initiativ). Dermed har alle offentlig ansatte en selvstendig opplysningsplikt til barnevernet når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt.

Opplysningsplikten til barnevernet (både etter anmodning og etter eget initiativ) gjelder også for en rekke yrkesutøvere med profesjonsbestemt taushetsplikt, blant annet helsepersonell (se Helsepersonelloven §33).

7.2 Mistanke om vold mot andre grupper .

Mange av de samme vurderingene og framgangsmåtene omkring barn er relevante i forhold til andre grupper, men når personer er 18 år eller eldre er det ikke aktuelt å melde bekymring til barnevernet.

Voksne, myndige mennesker – for eksempel eldre – har ansvaret for seg selv og sitt liv, og kan velge å ikke si fra eller anmelde når de utsettes for vold. Dette kan utgjøre en etisk utfordring for ansatte som får mistanke om vold mot en person. I slike tilfeller er det særlig viktig med nyansert drøfting med personen, enhetsleder, fastlege og evt. andre faginstanser og/eller politi.

Dersom personen ikke er myndig, følges avdelingens rutiner knyttet til melding.

7.3 Melding til politiet

Alle har plikt til å hindre visse former for kriminalitet gjennom å anmelde eller på annen måte avverge forholdet, jfr. Straffelovens § 139. Denne avvergeplikten går foran lovbestemt taushetsplikt. For helsepersonell er denne plikten også omtalt i Helsepersonellovens §31. Offentlige ansatte har også plikt til å avverge kjønnslemlestelse ihht. Straffelovens §284, 3. ledd.

7.4 Politiets ansvar

Agder politidistrikt prioriterer saksfeltet vold i nære relasjoner høyt. Straffesakene etterforskes ved lokal driftsenhet, og det er utpekt en lokal kontaktperson.

Politidistriktets fagkoordinator for vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep og forebyggende politiarbeid kan kontaktes for drøfting av saker, informasjon om sikkerhetstiltak og andre hjelpeinstanser.

Politiet oppretter sak ved bruk av offentlig påtale når det kommer inn melding om vold i nære relasjoner. Barnevernet/barnevernvakten skal alltid varsles når politiet er på slike oppdrag. (Presisert i polititjenesteinstruks § 12-4)

Det er ikke et absolutt krav at det foreligger anmeldelse for tildeling av sikkerhetstiltak. Politiets bidrag kommer i tillegg til sikring av egen bolig, alternative kjøreruter, varsling av familie, arbeidsplass og naboer m.v.

7.5 Bistand av advokat

Ofre for vold i nære relasjoner vil som regel ha rett til bistand av advokat. En samtale med advokat før innlevering av anmeldelse til politiet er å anbefale.

Voldsofre kan, dersom saken er anmeldt, søke voldsoffererstatning fra staten. Skjema vil bli utlevert av politiet.

8. Involverte tjenester

8.1 Kommunale tjenester

Følgende instanser i kommunen kan hver for seg eller i samarbeid bistå målgruppene:

- Barneverntjenesten
- Barnehage
- Skole
- PP-tjenesten
- Helsestasjonen, jordmortjenesten, psykisk helse barn/unge
- SLT-koordinator
- Familieteamet (henvendelse helsestasjonen)
- Psykisk helse og Rus (voksne)
- NAV

Birkenes kommune

- Fastlegene
- Hjemmebaserte tjenester
- Sykehjem
- Boveiledertjenesten
- Tannlege

8.2 Andre tjenester

Samarbeid og samordning mellom ulike profesjoner og velferdstjenester er viktig for at brukerne skal få et godt og helhetlig tilbud. Ofte er behovene for hjelp sammensatte, og flere instanser må involveres. Større åpenhet og kunnskap om hvor det er mulig å få bistand vil også medføre at flere oppsøker hjelpeapparatet.

8.3 Nyttig kontaktinformasjon

Under følger en liste over nyttige tjenester:

Birkenes kommune (alle kommunale tjenester)

Tlf.: 37 28 15 00

Sentralbordet er åpent mellom 09.00 og 15.00 alle hverdager.

Legevakta og Voldtekstmottaket

Tlf.: 38 07 69 00

Legevakta er døgnåpen og har eget voldtekstmottak med gode rutiner.

Politiets familievoldskoordinator

Tlf.: 02800

ABUP (Avdeling for barn og unges psykiske helse)

Tlf. Kristiansand: 38 17 74 00 / Tlf. Arendal: 37 07 50 00

Det psykiske helsevernets spesialisttilbud til barn og unge under 18 år i Agder-fylkene.

Tilbudet krever henvisning fra lege eller barneverntjenesten.

Familiekontoret

Tlf. Kristiansand: 38 10 43 10 / Tlf. Arendal: 37 00 57 80

Tilbyr hjelp i vanskelige familieforhold og hjelper alle som trenger å prate om vanskelige forhold i familien. Tilbudet er gratis, og bruker kan selv ta direkte kontakt med nærmeste familiekontor.

Støttesenteret mot seksuelle overgrep (SMSO)

Tlf.: 38 07 11 11

Lavterskeltilbud til menn og kvinner som har vært utsatt for seksuelle overgrep som barn og voksne og til pårørende til utsatte. SMSO er et. Bruker trenger ikke henvisning.

Alternativ til vold (ATV) Arendal

Tlf.: 46 88 94 95

Behandlings- og kompetansesenter på vold, med særlig vekt på vold i nære relasjoner.

Krisesenteret

Tlf. Kristiansand: 38 10 22 00 / Tlf. Arendal: 37 02 33 44

Lavterskel, døgnåpent tilbud for kvinner, menn og deres barn som er utsatt for mishandling og annen seksualisert vold, samt beredskapstilbud for jenter/kvinner som flykter fra tvangsekteskap eller omskjæring.

Tar imot telefonhenvendelser hele døgnet og gir et trygt botilbud i en vanskelig periode.

Barnevernvakta Kristiansand

Tlf.: 38 07 54 00 (kveld, natt og helg)

Birkenes kommune er tilknyttet barnevernvakta i Kristiansand.

Dersom akutte situasjoner oppstår kveld/natt/helg (se veileder) skal barnevernvakta varsles umiddelbart.

Alarmtelefonen for barn og unge, Kristiansand

Tlf.: 116 111

Bemannet fra 15.00 til 08:00 hver dag, samt helligdager og helger.

Tar imot henvendelser på telefon, sms og e-post.

Barnehuset, Kristiansand

Tlf.: 99 25 71 61

Statlig tiltak der avhør, undersøkelse og behandling skjer på samme sted. Barna får alle tjenestene i ett hus, og slipper å bli sendt fra sted til sted.

9.0 TILTAKSPLAN 2019-2022

Mål	Tiltak	Ansvar	Tidsperiode ferdigstilling / oppstart.
Oversikt over agenda	Handlingsplan	SLT	Våren 2019
Sikre agenda	Praktisk veileder Lage rutiner for bekymring og rutiner for å avdekke, legges i TQM og tilgjengelig for alle ansatte.	Enhetsleder Ressurscenter flyktningsykepleier , SLT og politi	Våren 2020
Styrke samarbeidet	Konsultasjonsteam bestående av aktuelle kommunale kandidater og politi Kompetanseheving. Lage kompetanseplan.	Enhetsleder Ressurscenter,	Våren 2020

<p>Alle ansatte er kjent med og benytter voldsveilederen og veileder fra bekymring til handling</p> <p>Sikre at ansatte er kompetente til å avdekke vold og hvordan de skal forholde seg videre</p>	<p>Påminnelse og forventninger knyttet til bruk av veiledere og</p> <p>Kartlegging av erfaring med vold som en del av søknader om tjenester. Kartlegge hos utsatte unge på helsestasjonen.</p> <p>Sikre fortsatt arbeid med tverrfaglige observasjoner i barnehager</p>	<p>enhetsledere/rektorer på alle skoler, enhetsledere i alle barnehager ,enhetleder sykehjem, hjemmetjenesten, Boveiledertjenesten. Kommunalsjef skole og oppvekst, kommunalsjef helse og omsorg,Rådmann</p>	
<p>Forebygge dropout, tidlig innsats mot ungdom i faresonen.</p>	<p>Kjernegrupper, Oppfølgingstjenesten,måltrettet tiltak mot skolevergring, kartlegg- ing og oppfølging knyttet til skolefravær, Nettverksgruppe psykisk helse i skolen. Årshjul psykisk helse i skolen</p>	<p>Enhetsleder/rektorer, sosiallærer, skolehelsetjenesten på alle skoler, SLT, politi, Saksbehandler NAV</p>	<p>Høst 2019 våren 2020</p>
<p>Fritidstilbud til ungdom</p>	<p>Sommertilbud i kommunen Felteam i samarbeid med Lillesand Kommune</p>	<p>Rådmann, kommunal- sjef skole og oppvekst, enhetsleder ressurscenter, SLT, Lillesand kommune, politi</p>	<p>2019 -2022</p>
<p>Alle barn og unge skal få et sommertilbud Gode rutiner på formidling og bistand til elektronsik søknad hvis behov.</p> <p>Forebygge uro og uønsket atferd hos</p>	<p>Ferietilbud til barn og unge, FUN 365, Kiland-senteret</p> <p>16. maitilbud på kvelden for ungdommen</p>	<p>SLT, fagledere, teamledere på ressurscenter, skoler og barnehage, Boveiledertjenesten, Kilandsenteret</p> <p>Leder for fritidsklubb, Frivillige,FAU</p>	<p>2019-2022</p>

ungdommer natt til 17. mai			
Videreføring av trygge voksne	Faste temasamlinger	Rådmann, kommunalsjefer og enhetsleder i Ressurscenteret, skoler, barnehager	2019-2022
Alle barn skal få tilbud og mulighet til å delta i en fritidsaktivitet	ALLEMED; etablere gode rutiner og samarbeid med frivillige	Enhetsleder for Ressurs-senteret, folkehelsekoordinator, politikere, frivillige	Høsten 2019 våren 2020
Forebygge mobbing og vold	Kartlegging på 1., 5. og 8. trinn ifht. vold. Nyankomne flyktninger, flyktningsykepleiere Undervisning i Nettvett 1, 2 og 3 trinn Undervisning Delbart	Rådgiver skole og barnehage, skolehelsetjenesten, Enhetsleder/rektorer skoler, flyktningsykepleier, SLT , politi	2019-hver høst
Foreldre får kunnskap om vold mot spedbarn	Filmen «I trygge hender» vises til foreldre på hjemmebesøk eller første konsultasjon på helsestasjonen	Helsesykepleier	Høsten 2019
Voldsutsatte på krisesenter får tilbud i kommunen om oppfølging	Lage samtykkeskjema og rutine på samarbeid mellom kommunen og krisesentre	Krisesenter, SLT, enhetsleder Ressurscenter og hjemmesykepleien	Våren /sommer 2020
Tverrfaglig team til oppfølging av voldsutsatte ved nyetablering	Etablere team til å følge opp, ivareta og veilede voldsutsatte i nyetableringsfase	Teamleder helsestasjonen, psykisk helse og rus, enhetsleder NAV , Enhetsleder hjemmesykepleien SLT	Våren/ sommer 2020

Henvisningsrutiner fra Namsmannen	Etablere samarbeidsrutiner for henvisning fra Namsmannen	Kommunalledere, enhetsleder for Ressurssenteret og NAV, SLT og Namsmannen	Vår/sommer 2020
Forebygge radikalisering Alle er kjent med og benytter veilederen «Forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme»	Mangfoldskurs: «Ny i Norge», Det Gode Liv-kurs	Team leder flykningtjenesten, flyktningsykepleier, enhetsleder voksenopplæring. Enhetsledere skoler, NAV, flyktingetjenesten, helsestasjonen, psykisk helse og rus Fagleder PPT, spespedteam.	2019-2020
Etablere forebyggende tiltakspakker til voldsutøver	Tiltakspakker der volden er avdekket og voldsutsatt fortsetter å leve med overgriper; sinnemestring, familie-terapi, behandling av overgriper (barnevern og politi)	Enhetsleder ressurscenter, SLT, Psykisk helse & rus, barnevern, NAV, politi	2019-2020

10. Henvisninger

10.1 Faglitteratur

Bengtson, M., Steinsvåg, P. Ø., Terland, H.: «Ungdom bak volden», Oslo, Universitetsforlaget (2004)

Bjøranger, T.: «Tvangsekteskap som begrunnelse for barneverntiltak», Spesialavhandling (2001)

Galta, K., Olsen, S., Wik, G.: «Mord/selv mord i nære relasjoner», Universitetsforlaget (2005)

Hauge, R.: «Kriminalitetens årsaker», Oslo, Universitetsforlaget (2001)

Heltne, U., Steinsvåg, P.Ø.: «Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp», Oslo, Universitetsforlaget (2011)

Isdal, P., Natvig Andreassen, S. M., Thilesen, R.: «Vold i skolen», Oslo, Kommuneforlaget (2003)

Isdal, P.: «Meningen med volden» (2000)

Råkil, M.: «Menns vold mot kvinner», Universitetsforlaget (2002)

SIRUS: «Rusmiddelbruk og vold» (2010)

10.2 Rapporter

Følgende dokumenter er lagt til grunn for arbeidet med «Handlingsplan mot vold i nærre relasjoner 2019-2022»:

«Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017»

Veilederen «Vold i nære relasjoner»

Veilederne «Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme»

Veilederen «Fra bekymring til handling»

Isdal, P.: «Vold mot mor er vold mot barn – om barn som vokser opp som vitne til vold i familien» og «Barn i Norge 2002 – Årsrapport om barn og unges psykiske helse» (s. 49-59), utgitt av Voksne for Barn

10.3 Relevante dokumenter, lover og forskrifter

Handlingsplan «Vold i nære relasjoner», Justis- og beredskapsdepartementet (2012)

Handlingsplan «Vold mot kvinner» (2000-2003)

Barneloven §30 (inneholder foreldreansvaret)

Straffeloven §228 (om vold i nære relasjoner)

Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner – «Et liv uten vold» (2014-2017)

Regjeringens handlingsplan mot voldtekt (2012-2014)

Regjeringens handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013-2016)

Veileder «Vold i nære relasjoner», Birkenes kommune

Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2013-2017, Birkenes kommune

«Små vitner til vold», stiftelsen Alternativ til vold (ATV)

10.4 Aktuelle nettsider

Alternativ til Vold: www.atv-stiftelsen.no

Barneombudet: www.barneombudet.no

Barnas og ungdommens innvandringsportal (BIP), Imdi: www.bip.no

Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene (KIM): www.kim.no

Krisesentersekretariatet: www.krisesenter.com

Kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD): www.krad.no

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress: www.nkvts.no

Norges Røde Kors: www.redcross.no

Politiet i Agder: <https://www.politi.no/agder/>

Redd Barna: www.reddbarna.no

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging: www.rvts.no/sor/

SEIF: www.seif.no

Senter for Krisepsykologi: www.krisepsyk.no

Birkenes kommune

Tolkeportalen, nasjonalt tolkeregister: www.tolkeportalen.no

<https://dinutvei.no/>

<https://www.vernforeldre.no/>

<https://voldsveileder.nkvts.no/>

Veilederen «Fra bekymring til handling»:

<http://www.birkenes.kommune.no/innhold/barnehage-og-skole/barn-og-familie2/frabekymringtilhandling/>